

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра бізнесу та управління персоналом

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Дека́н економічного факультету

Р.Р. Білоскурський

«25» жовтня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
освітньої компоненти

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

Обов'язкова

(вказати: обов'язкова / вибіркова)

Освітньо-наукова програма

Економіка

(назва програми)

Спеціальність

051 Економіка

(вказати: код, назва)

Галузь знань

05 Соціальні та поведінкові науки

(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти

третій (освітньо-науковий)

(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Економічний факультет

(назва факультету/інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання

українська

(вказати: на якій мові читється дисципліна)

Чернівці 2023 рік

Робоча програма освітньої компоненти «Педагогічна практика» складена відповідно до освітньо-наукової програми «Економіка» спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», останнє затвердження: наказ ректора Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича від 20 вересня 2023 р. № 349.

Розробник:

Лопашук І.А., доцент кафедри бізнесу та управління персоналом, кандидат економічних наук, доцент

Погоджено з гарантом освітньо-наукової програми «Економіка» і затверджено на засіданні кафедри бізнесу та управління персоналом

Протокол № «4» від «10» жовтня 2023 року

Завідувач кафедри

/Ю.М. Лопатинський/

Схвалено методичною радою економічного факультету

Протокол № «2» від «25» жовтня 2023 року

Голова методичної ради економічного факультету

/Р.І. Грешко/

1. Мета педагогічної практики – набуття практичних навичок та досвіду викладацької діяльності, необхідних для викладання дисципліни за профілем отриманої спеціальності у закладах вищої освіти після отримання освітньо-наукового рівня; оволодіння здобувачами третього (освітньо-наукового) рівня основами методичної діяльності у вищій школі. Теоретико-методологічною базою для проходження педагогічної практики є такі обов'язкові освітні компоненти третього (освітньо-наукового) рівня як «Педагогічний професіоналізм викладача ЗВО».

2. Результати навчання:

Відповідно до освітньо-наукової програми «Економіка» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальність 051 Економіка) проходження педагогічної практики сприяє формуванню наступних компетентностей та програмних результатів навчання:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК03. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК04. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК05. Здатність розв'язувати комплексні проблеми економіки на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності спеціальності (СК):

СК02. Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами.

СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти.

СК06. Здатність обґрунтовувати та готувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей розвитку соціально-економічних систем і процесів із застосуванням математичних методів та моделей

СК09*. Здатність розвивати інноваційні соціальні навички, ефективно поєднувати наукові здобутки та педагогічну майстерність, використовувати сучасні технології та методи навчання у викладанні економічних дисциплін.

СК10*. Здатність до професійної комунікації, ведення дискусії, переконливого та аргументованого відстоювання власної думки з повагою до індивідуального та культурного різноманіття й системи цінностей в умовах міжособистісної та міжкультурної взаємодії.

Програмні результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні та методологічні знання з економіки, управління соціально-економічними системами і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення фундаментальних і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з відповідного напрямку.

РН02. Глибоко розуміти базові (фундаментальні) принципи та методи економічних наук, а також методологію наукових досліджень, створювати нові знання у сфері економіки з метою досягнення економічного та соціального розвитку в умовах глобалізації.

РН06. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефхівцями результати досліджень, теоретичні та практичні проблеми економіки державною та іноземною мовами, кваліфіковано відображати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.

РН07. Застосовувати інноваційні науково-педагогічні технології, формулювати зміст, цілі навчання, способи їх досягнення, форми контролю, нести відповідальність за ефективність освітнього процесу з дотриманням норм академічної етики та доброчесності.

РН10*. Спрямовувати наукову роботу на дослідження актуальних проблем економіки, що виникають під впливом глобальних економічних трендів; поєднувати теоретичні знання з прикладними інноваційними розробками, придатними для практичного використання в економічній політиці та господарській практиці.

PH11*. Формувати індивідуальну траєкторію саморозвитку, самонавчання та професійної поведінки, приймати оптимальні рішення щодо організації та управління колективною творчою діяльністю, проявляти креативність, оригінальність, ініціативність, гнучкість, стресостійкість, лідерство тощо.

3. Зміст педагогічної практики

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Очна (денна, вечірня)	2-й	3	4	120	-	-	-	-	120	-	Диференційований залік
Заочна	2-й	3	3	120	-	-	-	-	120	-	Диференційований залік

Педагогічна практика в системі вищої освіти на третьому освітньо-науковому рівні є компонентом професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності, видом практичної діяльності здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії зі спеціальності 051 Економіка щодо здійснення навчально-виховного процесу в університеті, включаючи викладання спеціальних дисциплін, організацію навчальної діяльності студентів, науково-методичну роботу.

Проходження Практики включає навчально-методичну роботу (підготовка до занять, методична робота, відвідування та аналіз занять, відвідування консультацій) та аудиторне навантаження (проведення лекцій, семінарів, практичних занять). Під час відвідування занять викладачів відповідних дисциплін, аспіранти (здобувачі) повинні ознайомитися з різними способами структурування і представлення навчального матеріалу, способами активізації навчальної діяльності, особливостями професійної риторики, з різними способами та прийомами оцінювання навчальної діяльності.

Тривалість і терміни проведення педагогічної практики визначені навчальним планом підготовки доктора філософії (PhD) зі спеціальності 051 Економіка. Загальний обсяг педагогічної практики складає 120 годин (4 кредити). Організатором педагогічної практики аспіранта (здобувача) є кафедра економічної теорії, менеджменту і адміністрування.

Загальне керівництво та контроль за проходженням педагогічної практики покладено на завідувача кафедри. Місце проходження практики, строки, її зміст та форму планує завідувач кафедри та науковий керівник. Аспіранти (здобувачі) проходять педагогічну практику на кафедрах економічного факультету.

3.2. Структура змісту педагогічної практики

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми занять	Змістовий модуль 1. Пасивна практика												
Тема 1. Організація та планування навчальної діяльності у ЗВО: ознайомлення із законодавчо-нормативним забезпеченням, що регламентує організацію	12						12	12					12

освітнього процесу; структурою навчального плану та освітньо-професійною програмою.											
Тема 2. Ознайомлення з літературою та методичною документацією з навчального курсу; структурою та принципами розробки дистанційних курсів з відповідної навчальної дисципліни; методами організації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами.	12					12					12
Тема 3. Відвідування аудиторних занять провідних науково-педагогічних працівників кафедри та факультету.	12					12					12
Тема 4. Розробка та погодження методичного забезпечення для проведення лекційних, семінарських та практичних занять; методичних рекомендацій до виконання самостійної роботи здобувачів, тестових завдань для контролю знань студентів.	32					32					32
Тема 5. Розробка індивідуальної траєкторії щодо форм та методів роботи зі студентами, в т.ч. вироблення алгоритму проведення консультацій.	12					12					12
Разом за ЗМ 1	80					80	80				80
Теми занять	Змістовий модуль 2. Активна практика										
Тема 6. Проведення лекційних занять.	10					10	10				10
Тема 7. Проведення семінарських (практичних) занять.	10					10	10				10
Тема 8. Проведення консультацій.	10					10	10				10
Тема 9. Участь у науково-методичній роботі кафедри; наукове керівництво студентом для участі у науково-практичних конференціях, конкурсах студентських робіт тощо.	10					10	10				10
Разом за ЗМ 2	40					40	40				40
Усього годин	120					120	120				120
Підсумкова форма контролю	Диференційований залік										

Навчально-методична робота складає суть педагогічної практики, її основну мету. Саме в ході навчально-методичної роботи реалізують основні завдання педагогічної практики, що полягають у формуванні в аспірантів (здобувачів) зі спеціальності 051 Економіка навичок викладацької роботи.

Навчально-методична робота аспірантів (здобувачів) під час педагогічної практики має два складники: пасивна практика та активна (аудиторна) практика.

Оскільки загальний обсяг педагогічної практики складає 120 годин, на пасивну практику відводиться 80 годин, а на активну практику – 40 годин. Пасивна практика в більшості випадків передує активній (аудиторній). Вона полягає у відвідуванні лекцій, семінарських (практичних) занять, консультацій, які проводить викладач відповідної кафедри; участі у навчально-методичній роботі кафедри. Пасивна практика передбачає опрацювання теоретичних матеріалів для підготовки та проведення занять, роботу в бібліотеці, підготовку текстів лекцій та методичних розробок семінарських (практичних) занять, що будуть проведені.

Активна (аудиторна) практика є основною у всьому процесі педагогічної практики, оскільки саме в ході активної практики виявляють та закріплюють викладацькі здібності аспірантів (здобувачів). Активна практика передбачає: самостійне проведення лекцій та семінарських (практичних) занять; проведення консультацій; участь у методичній роботі кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування; участь в оцінюванні якості різних видів робіт студентів. До початку активної практики аспіранти (здобувачі) надають керівнику практики тексти лекцій та методичні розробки семінарських (практичних) занять. Обсяг лекції складає 20-25 сторінок тексту, методичних розробок 3-5 сторінок. Після погодження текстів лекцій і методичних розробок з керівником практики аспіранта (здобувача) допускають до самостійного проведення занять.

На залікових заняттях мають бути присутні викладач та інші аспіранти-практиканти.

Після закінчення заняття проводять обговорення, в якому беруть участь усі присутні. Під час обговорення висловлюють зауваження теоретичного (стосовно змісту лекції, семінару, практичного заняття) та методичного (якість подання матеріалу, контроль над аудиторією, активність студентів, використання технічних засобів навчання тощо) плану.

Аспіранти – практиканти фіксують свої зауваження у письмовій формі у рецензії, викладач оцінює кожне заняття та надає свою рецензію з оцінкою.

Обсяг активної педагогічної практики складає 40 годин, з яких рекомендується провести 4 лекції – 8 годин; 8 семінарських (практичних) занять – 16 годин; проведення консультацій – 6 годин; індивідуальна робота зі студентами, керівництво науковими студентськими дослідженнями тощо – 10 годин.

Заключним етапом практики є підготовка Звіту про проходження педагогічної практики та затвердження його на засіданні кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування.

Звітні матеріали аспірант (здобувач) подає завідувачу аспірантури. Вони включають:

1. звіт про проходження педагогічної практики (згідно затвердженої форми);
2. щоденник, що фіксує всі форми роботи під час педагогічної практики (згідно затвердженої форми);
3. тексти лекцій, які прочитав практикант;
4. методичні розробки відповідних семінарських (практичних) занять;
5. відгук керівника педагогічної практики;
6. рекомендації щодо вдосконалення організації та проведення практики педагогічної практики.

Зазначена документація зберігається в особовій справі аспіранта (здобувача) і розглядається під час його атестації за відповідний навчальний рік.

3.3. Самостійна робота здобувачів

Назва теми	Зміст самостійної роботи	Год.	
		Очна ф.н.	Заочна ф.н.
Тема 1. Організація та планування навчальної діяльності у ЗВО: ознайомлення із законодавчо-нормативним забезпеченням, що регламентує організацію освітнього процесу; структурою навчального плану та освітньо-професійною програмою.	Ознайомитися з законами України «Про освіту», «Про вищу освіту», внутрішніми нормативними документами з організації освітнього процесу та діяльності науково-педагогічних працівників Університету; ознайомитися з ОПП зі спеціальності 051 «Економіка» підготовки здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти як основною компонентою організації підготовки здобувачів та її складовими: навчальним планом, робочим навчальним планом, графіком освітнього процесу.	12	12
Тема 2. Ознайомлення з літературою та методичною документацією з навчального курсу; структурою та принципами розробки дистанційних курсів з відповідної навчальної дисципліни; методами організації освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами.	Вивчити структуру та зміст робочої програми та силабусу однієї з професійно-орієнтованих навчальних дисциплін підготовки фахівців за ОПП (за пропозицією керівника практики); ознайомитися з організацією дистанційного навчання, специфікою навчання осіб з особливими освітніми потребами.	12	12
Тема 3. Відвідування аудиторних занять провідних науково-педагогічних працівників кафедри та факультету.	Відвідати та проаналізувати навчальні заняття (лекції, семінарські чи практичні заняття), які проводять викладачі кафедри/факультету, інші практиканти; вивчити їх педагогічний досвід у застосуванні сучасних методів і засобів навчання (не менше двох занять); написати рецензію на лекцію, семінарське чи практичне заняття, які відвідані за завданням керівника практики.	12	12
Тема 4. Розробка та погодження методичного забезпечення для проведення лекційних, семінарських та практичних занять; методичних рекомендацій до виконання самостійної роботи здобувачів, тестових завдань для контролю знань студентів.	Ознайомитися з навчальною та робочою програмою професійно-орієнтованої навчальної дисципліни з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за ОПП зі спеціальності 051 «Економіка». Розробити конспекти лекцій з окремих тем навчальної дисципліни, базуючись на їх змісті за навчальною програмою; підготувати дидактичні і презентаційні матеріали до лекцій з використанням презентаційної системи Microsoft Office PowerPoint. Ознайомитися з особливостями вибору та проведення різних видів практичних (семінарських) занять з професійно-орієнтованих дисциплін; їх цілями та функціями під час підготовки здобувачів. Розробити пакет методичного забезпечення до викладання практичних (семінарських) занять з дисципліни кафедри; підготувати дидактичний та презентаційний матеріал до практичних (семінарських) занять. Ознайомитися з організацією та методичним забезпеченням самостійної роботи студентів або поточного контролю знань студентів з професійно-орієнтованої дисципліни. Розробити завдання для самостійної (індивідуальної) роботи студентів з окремої теми професійно-орієнтованої дисципліни, методичні	32	32

	вказівки до їх виконання, навести список рекомендованих джерел та глосарій.		
Тема 5. Розробка індивідуальної траєкторії щодо форм та методів роботи зі студентами, в т.ч. вироблення алгоритму проведення консультацій.	Вироблення моделі індивідуальної роботи зі студентами. Вироблення індивідуального алгоритму проведення консультацій.	12	12
Тема 6. Проведення лекційних занять.	Розробити методику підготовки та проведення лекцій з окремих тем навчальної дисципліни з використанням відповідних методів і засобів навчання з врахуванням вікових та індивідуальних особливостей студентів; провести самостійно лекції та їх самоаналіз; отримати відгук на проведені лекції від керівника практики.	10	10
Тема 7. Проведення семінарських (практичних) занять.	Розробити методику підготовки та проведення семінарських (практичних) занять з окремих тем навчальної дисципліни з використанням відповідних методів і засобів навчання; провести самостійно семінарські чи практичні заняття, їх самоаналіз; отримати відгук на проведені заняття від керівника практики.	10	10
Тема 8. Проведення консультацій.	З метою набуття навичок самоорганізації та самоосвіти студентами, надання їм педагогічної допомоги, виробити індивідуальну методику проведення консультацій, як одну із організаційних форм навчання студентів. Зокрема, навчитись застосовувати, залежно від форми навчання студента (денна/заочна), різноманітні методи консультування: питально-відповідальний, розгорнута бесіда, розгорнута бесіда на основі конспектів першоджерел, вирішення завдань і розбір конкретних проблемних ситуацій, просте спілкування, що дозволяє відпрацьовувати навички публічного виступу тощо. Для досягнення більшої ефективності консультацій необхідно дібрати відповідні форми їх проведення: групові, індивідуальні, із застосуванням технічних засобів та інші.	10	10
Тема 9. Участь у науково-методичній роботі кафедри; наукове керівництво студентом для участі у науково-практичних конференціях, конкурсах студентських робіт тощо.	Взяти участь у навчально - методичній роботі кафедри (засіданні кафедри, засіданні методичного семінару кафедри, методичному вебінарі, тренінгу, конференції тощо), інших заходах кафедри.	10	10

4. Освітні технології та методи навчання

Для проведення педагогічної практики можуть використовуватися такі **освітні технології**:

Менторство та супровід: Аспіранти (здобувачі) можуть бути призначені менторами з відповідних сфер управління, які надають професійну підтримку і консультування під час практики.

Проектна робота: Аспіранти (здобувачі) можуть працювати над конкретними управлінськими проектами в організаціях, досліджувати проблеми та надавати рекомендації для їх вирішення.

Кейс-метод: Використання кейс-студій допомагає аспірантам (здобувачам) аналізувати реальні ситуації в організаціях і приймати рішення на основі практичних прикладів.

Групова робота: Аспіранти (здобувачі) можуть працювати у групах, щоб розвивати комунікаційні та колективні навички, вирішувати завдання та розробляти стратегії разом.

Онлайн-навчання: Використання онлайн-платформ та ресурсів дозволяє студентам отримати доступ до навчального матеріалу та спілкуватися з аспірантами (здобувачами) віддалено.

Рольові ігри та симуляції: Застосування ігрових елементів допомагає створити віртуальну атмосферу для вирішення управлінських завдань та ситуацій.

Стажкування за кордоном: можливість отримати практичний досвід у міжнародних компаніях та організаціях для розширення своїх знань та міжкультурної компетентності.

Методи навчання:

- наочні методи (демонстрація, ілюстрація);
- пояснювально-ілюстративні методи;
- проблемно-пошукові методи;
- робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами;
- самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни;
- дистанційне навчання з використанням відповідних онлайн-платформ.

5. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання з педагогічної практики

Види контролю: поточний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за виконанням завдань педагогічної практики аспірантами (здобувачами), перевірка оформлення щоденника, перевірка і захист звітів з практики тощо.

Оцінювання педагогічної практики аспірантів (здобувачів) за видами:

Види роботи	Кількість балів
ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ	60
Вивчення законодавчо-нормативної бази провадження освітньої діяльності та організація навчально-методичної роботи	5
Рецензування відвіданих аудиторних занять науково-педагогічних працівників кафедри/факультету	5
Підготовка методичних матеріалів для проведення лекційних, семінарських (практичних) занять	15
Проведення та самоаналіз занять	20
Розробка методичних рекомендацій для виконання самостійної роботи студентами; тестових завдань для контролю знань студентів	5
Оформлення звітної документації з педагогічної практики	10
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ	40
Залік з практики (захист звіту з педагогічної практики)	40

Диференційованій оцінці з боку керівника педагогічної практики підлягають усі завдання, які виконує практикант. Лекції та семінарські (практичні) заняття оцінюються як за змістом, так і за дотриманням методики викладання.

Кінцеву узагальнену оцінку з педагогічної практики затверджують на основі усного та письмового звіту на засіданні кафедри економічної теорії, менеджменту і адміністрування (заліку). Вона повинна враховувати рівень виконання завдань педагогічної практики та зміст представлених документів.

Аспіранти (здобувачі), робота яких визнана як незадовільна, зобов'язані, за рішенням вченої ради економічного факультету, пройти педагогічну практику повторно без відриву від занять.

5.1. Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
відмінно	A (90-100)	відмінно
добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

6. Рекомендована література

6.1. Базова (основна)

1. Альохіна Н. В., Кайдалова Л. Г., Сабатовська-Фролкіна І. С., Шварп Н. В. Педагогіка та психологія вищої школи : навч. посіб. Х. : НФаУ, 2019. 248 с.
2. Гнезділова К. М. Корпоративна культура викладача вищої школи : навч.-метод. Посібник. Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2019. 124 с.
3. Головенкін В. П. Педагогіка вищої школи : підруч. 2-ге вид., переробл. і доповн. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
4. Дзюба П. А., Зайцева Т.А. Посібник до вивчення дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін в вищій школі». Д. : Ліра, 2015. 24 с.
5. Зайченко І.В., Теслюк В.М., Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи: підручник. Київ : Видавництво Ліра. 2017. 484 с.
6. Іванчук М., Федірчик Т. Акмеологічні засади професійного розвитку викладача вищої школи: навч.-метод. посібник. Чернівці: Родовід, 2019. 220 с.
7. Казак І. О. Теорія і методика викладання в вищій школі : конспект лекцій з навч. дисц. : навч. посіб. для підгот. докторів філософії. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с.
8. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі : навч. посіб. Вінниця : ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 224 с.
9. Кобаль В. І. Методика викладання у вищій школі : навч.-метод. посіб. Мукачево : Вид-во МДУ, 2016. 203 с.
10. Корміна Л. І. Методика викладання дисциплін за фахом у вищих навчальних закладах : метод. реком. до курсу. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 52 с.
11. Лебедик Л. В. Підготовка майбутніх викладачів вищої школи до проектування дидактичних систем: монографія. Полтава : ПУЕТ, 2020. 623 с.
12. Мирончук Н. М. Методичні основи організації педагогічної практики студентів закладу вищої освіти : метод. посіб. Житомир, 2017. 52 с.
13. Мухіна Г.В. Педагогіка та психологія вищої школи. К.:Дракор. 2020. 178с.
14. Нагаєв В. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Х. : «Стильна типографія», 2019. 267 с.
15. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи. Навчальний посібник. Центр навчальної літератури. 2019. 472с.
16. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Про освіту. Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
18. Сисоєва С.О., Козак Л.В. Розвиток дослідницької компетентності викладачів вищої школи: навчальний посібник. Київ. ун-т ім. Б.Грінченка. К.: ТОВ «Видавниче підприємство «ЕДЕЛЬВЕЙС», 2016. 156 с.

19. Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти : монографія / керівн. авт. кол. Н. В. Гузій. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 516 с.

6.2. Допоміжна

1. Адонін С. В., Куряча Н. В. Сучасні методи викладання з використанням інформаційних технологій [Електронний ресурс]. *Ефективна економіка*. 2021. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_4_31.

2. Армейська Л. В. Професійна компетентність та неперервна самоосвіта: шляхи самореалізації й самовдосконалення педагогічних працівників. *Проблеми сучасної освіти*. - 2019. - № 10. - С. 5-14.

3. Вознюк О., Дубасенюк О., Копетчук В. Типи спрямованості особистості і науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2022. № 36 (2). С. 18-24.

4. Завгородня Т. К., Стражнікова І. В. Методологічні засади педагогічних досліджень: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ, 2021. 120 с

5. Коваленко В. В., Мар'єнко М. В., Сухіх А. С. Самоосвіта та саморозвиток педагогічних працівників із застосуванням інструментів відкритої науки. Освітній дискурс : зб. наук. праць. К. : ТОВ «Науково-інформаційне агентство «Наука-технології-інформація», 2021. Вип. 37 (10). С. 28-38.

6. Короткий термінологічний словник інноваційних педагогічних технологій [Електронний ресурс]. URL: <http://oblosvita.com/navigaciya/skrynka/zahody/6264-korotkij-terminologichnij-slovnikinnovacijnix-pedagogichnix-texnologij.html>.

7. Лавріненко О. А. Педагогічний досвід: моніторинг та перспективи : посіб. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, 2018. 256 с.

8. Мартинець Л. А. Педагогіка вищої школи : опорний конспект лекцій. Вінниця : ДонНУ ім. Василя Стуса, 2019. 40 с.

9. Медвідь Л. Г., Барна М. Ю. Внутрішній моніторинг як інструмент оцінювання якості освітнього процесу. *Magyar Tudományos Journal*. 2020. № 45. С. 30-34.

10. Медвідь Л. Г., Семак Б. Б. Наукова робота у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету*. 2020. Вип. 59. С. 139-149. (Економічні науки).

11. Микитенко П. В., Галицький О. В. Використання сучасних хмарних технологій у навчальному процесі закладу вищої освіти. Освітній дискурс : зб. наук. праць. К. : ТОВ «Науковоінформаційне агентство «Наука-технології-інформація», 2021. Вип. 33 (5). С. 7-17.

12. Назарова Г. В., Дибач І. Л. Змістовна характеристика робіт, виконуваних науково-педагогічним персоналом. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2018. № 30 (19). Т. 1, ч. 2. С. 136–143.

13. Пенчук О. П., Донченко С. В., Білоцька Л. Б. Побудова індивідуальних траєкторій навчання студентів на основі застосування вибіркового елементів навчальних планів. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. Сер. Економічні науки. 2017. № 2 (109). С. 36-41.

14. Сергієнко Н. П. Методика викладання у вищій школі : курс лекцій. Х. : НУЦЗУ, 2020. 68 с.

15. Федірчик Т. Д., Олійник М. І., Тимчук Л. І. Науково-методичний центр університету в системі забезпечення якості професійного розвитку викладачів. *Науково-практичний журнал Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д.Ушинського «Наука і освіта» «Science and education»*. 2018. №4 / CLXIX. С. 5-16.

16. Федірчик Т., Нікула Н. Система формування професійно-педагогічного іміджу майбутніх викладачів вищої школи. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 10(84). С. 226-237.

17. Федірчик Т., Нікула Н., Бражанюк А. Формування особистісно-творчого компонента професійної культури студентів в освітньому просторі університету. *Інноваційна педагогіка*. 2021. №34. Т.2. С.125-131.

18. Цюняк Оксана, Федірчик Тетяна, Нікула Наталя. Використання інтернет-ресурсів у професійній підготовці майбутніх педагогів за умов дистанційного навчання. *Гірська школа Українських Карпат*. Івано-Франківськ, 2021. No 25, С. 108 -114.

6.3. Інформаційні ресурси

1. www.zakon.gov.ua – сайт Верховної Ради України, законодавча база.
2. www.mon.gov.ua/sms_se – нормативно-методичні матеріали, перелік програм та підручників.
3. <http://kno.rada.gov.ua> – Комітет з питань науки і освіти.
4. <http://www.osvita.org.ua> – Освітній портал.
5. https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/ – Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.